

Memòries. De la bonança a un repte nou (1993-2011)

Jordi Pujol

Proa Edicions, 2012

El dia 17 d'abril d'enguany es va presentar el tercer volum de les *Memòries* del president Jordi Pujol. Aquest tercer volum –i, segons que sembla, darrer– porta per títol:

De la bonança a un repte nou (1993-2011)

i ha estat editat per Proa Edicions.

El targetó d'invitació a la presentació d'aquest tercer volum de les *Memòries* deia: “les memòries de Jordi Pujol iniciades l'any 2007, han suposat un impacte en la societat catalana. Aquest darrer volum, que estalona l'estricta actualitat, neix amb el suport de CiU a un govern del PSOE sacsejat per la corrupció, continua amb el famós i mal publicitat Pacte del Majestic amb el PP– que Jordi Pujol contextualitza amb revelacions impagables–, i abraça també la seva retirada de la primera línia i l'aposta –aleshores molt discutida– per Artur Mas. Són especialment interessants les línies que dedica a personatges com José M. Aznar, Pasqual Maragall, Josep Lluís Carod-Rovira o Felipe González. Es tracta d'uns anys decisius, en els quals la influència del govern català a Espanya és remarcable i en què es concreten projectes com l'Eix transversal, l'ampliació de l'aeroport del Prat i l'arribada del TGV a Barcelona. Finalment Jordi Pujol no obvia l'anomenada «dècada de les decepcions», amb el desconcert de la reforma de l'Estatut i la “burla” final del Tribunal Constitucional. En un epíleg prudent però clar, Jordi Pujol parla del risc que l'actual política espanyola porti Catalunya a una difícil situació entre la residualització i l'opció independentista”.

Entenc que una recensió no ha de desvetllar aspectes d'interès que estalvïn o privin el potencial lector de la pròpia i personal lectura d'un llibre. I aquest és un llibre que mereix ser llegit. Per això no em referiré a aspectes del llibre que desvetllin fets o anècdotes dignes de ser comentades i em limitaré a considerar els valors morals i el pensament polític que impregnen la

vida cívica i política de Jordi Pujol i la seva acció de govern des de la Generalitat de Catalunya durant els anys considerats en aquest tercer volum.

L'acció cívica i política de Jordi Pujol i la gestió des de la Presidència de la Generalitat ha tingut sempre tres grans eixos: el catalanisme al servei de la persona; la cohesió social basada en l'estat del benestar; l'obertura al món com a base del nacionalisme.

El pensament polític de Jordi Pujol –que ha inspirat la política concreta del seu govern– ha subratllat que el catalanisme identitari (en llengua, cultura, consciència històrica) ha d'entroncar amb el dinamisme cívic (econòmic i social) i ha de concretar-se en un projecte polític propi ben definit. Només així Catalunya serà una nació en què valdrà la pena viure-hi. Per Jordi Pujol, qualsevol projecte polític només té raó de ser si és útil a les persones. Aquest és el sentit del Som sis milions de l'any 1996: manifestar amb un eslògan la voluntat de fer un país per a tots i cadascun dels sis milions de catalans d'aleshores. El sentiment de catalanitat que té Jordi Pujol ha fet del personalisme, és a dir de la primacia de la persona, la base de la seva filosofia social i política. Per això la seva praxi política ha buscat amb tenacitat integrar moltes energies mobilitzadores i configurar un model estructurat de societat obert a tothom.

Aquesta recerca d'un model estructurat ha tingut una obsessió: "Catalunya –diu Pujol– no es pot construir des d'un sector només, o pensant només en una part del país, sinó en la seva totalitat. Ha de ser un país per a tothom, encara que, això sí, respectant la diversitat interna de la nostra societat. Així, doncs, per doctrina política i social, per doctrina nacionalista, per necessitat sociològica, fer participar tots els catalans en el patrimoni econòmic, cultural, polític i humà col·lectiu és una exigència del nostre pensament i de la nostra praxi (...) Un català pot definir-se de moltes maneres: lingüísticament, històricament, sentimentalment; però la definició que més ens agrada és aquella que diu: Català és tota persona que viu i treballa a Catalunya, i que amb el seu treball, amb el seu esforç, ajuda a fer Catalunya". Aquest és un dels *leit-motivs* permanents de Jordi Pujol reflectit amb contundència i claredat, també, en aquest volum de les seves Memòries. Així es fa palès a les pàgines, 107, 137-138, 273 i 285, entre d'altres, on explica les seves conviccions més fondegues: el concepte comunitari de país, el nacionalisme personalista, el compromís envers una societat justa, la mentalitat integradora, amb especial referència a la immigració però de fet aplicable al conjunt de la societat: "Catalunya, un sol poble".

Hi ha un altre fet recurrent en la política de Jordi Pujol que sobresurt en els darrers anys de govern, 1993 a 2003, i que ha estat sovint poc ben interpretat. Ens referim a la política de "peix al cove". Jo entenc que amb aquesta política no es tractava només d'omplir de competències l'administració de la Generalitat, des d'un punt de vista de quantitat, de gruix. Es tractava de

demostrar al PP i al PSOE que els vots de CiU només es concretarien si amb el “peix al cove” entenien la importància nacional de Catalunya. És a dir, aconseguir anar més enllà del que la Constitució Espanyola realment permet. Fer possible, amb els vots de CiU, moltes coses que formalment i constitucionalment no eren exigibles. Aquest és el valor de la política de “peix al cove”: Catalunya és una nació i cal que el poder de Madrid la respecti. I una nació com cal precisa de cohesió social, empenta econòmica, identitat en llengua i cultura; per això calia l'enfortiment del govern de la Generalitat, el “peix al cove”.

Amb la política de “peix al cove”, a més a més, Jordi Pujol, marcava en clau interna, en clau de la coalició CDC i UDC, el límit de la relació de CiU amb l'Estat espanyol. El “peix al cove” determinava la contundent negativa de Jordi Pujol a infiltrar-se en les estructures polítiques de l'Estat. Mai CiU formaria part d'un govern a Madrid mentre ell tingués el poder a CDC.

L'acció de govern de Jordi Pujol en els anys que apleguen aquest tercer volum de les *Memòries*

permet copsar una praxi de referència des de premisses tan significatives i valuoses com: “És català tot aquell qui viu i treballa a Catalunya i en vol ser”, “Som sis milions”, “Peix al cove”, “El nostre món és el món”, “La feina ben feta no té fronteres; la feina mal feta no té futur”. Els capítols dedicats a l'obra de govern, de les pàgines 147 a 267, fan explícita la voluntat obsessiva i l'entrega absoluta del president Jordi Pujol per: lluitar contra el risc d'exclusió social específic al capitalisme global; construir un bon estat del benestar; projectar-nos a Europa i al món com a país; fomentar una economia competitiva; mantenir el prestigi de la política i de les institucions catalanes; afermar la llengua i la cultura de Catalunya.

La crisi econòmica interna-cional iniciada el segon semestre de 2007 i la política activa del govern de Madrid contra Catalunya des del 2000 que culmina amb la sentència del Tribunal Constitucional del 2009 i les sentències del Tribunal Suprem contra la immersió lingüística del 2011, han sotraguejat el país i abocat Catalunya al perill de la residualització.

En aquest tercer volum de les seves *Memòries* a les pàgines 299 a 323 hi figura un Epíleg on Jordi Pujol planteja el dilema actual del país: ¿podrà Catalunya continuar essent un país com cal, econòmicament capdavanter, cohesionat socialment i amb capacitat d'integració, identitari en llengua i cultura, si l'Estat espanyol ens continua escanyant financerament, si políticament ens continua rebaixant o anul·lant competències, dificultant la defensa de la nostra llengua, entorpidint el nostre desenvolupament econòmic, afeblint el nostre estat del Benestar? És a dir, pot ser viable Catalunya com a país, com a nació en aquestes condicions d'espoli i de menyspreu? La resposta de Jordi Pujol és clara: de cap manera acceptarem ser una societat residual a Europa. I, per tant, és més urgent que mai analitzar si ens és barrat de manera

definitiva el camí a la nostra construcció nacional en el marc de l'Estat espanyol i si, en conseqüència, hem de començar a construir el camí cap a l'Estat propi, amb un Estat de dret, democràtic i social, plenament integrat a la Unió Europea.

Un dels episodis més rellevant del tercer volum de les *Memòries* és el pas de Jordi Pujol de la política activa a l'activitat cívica i intel·lectual. Els qui hem tingut el privilegi de treballar amb Jordi Pujol sabem amb certesa que Pujol és la història d'una convicció: servir Catalunya i enfortir-la, fer-la progressar. Jordi Pujol concreta el foc lent, però persistent d'amor a la pàtria. I la pregunta permanent que ell sempre es formula és: "I ara, què cal fer?". La resposta a l'any 2003 fou: primer "enretirar-se" de la vida política; decantar-se a un costat per no fer nosa. I, alhora i sobretot, bastir un nou projecte per treballar en el terreny de les idees, els valors i les actituds. El terreny del pensament polític i els valors morals.

Jordi Pujol ha sabut fer una cosa excepcional a l'abast de molts poques persones i encara menys dels polítics: crear el Centre d'Estudis Jordi Pujol que ja és ara una eina de reflexió col·lectiva acreditada. El VIA: l'estudi, l'anàlisi i la consideració dels Valors, les Idees i les Actituds és l'eix central de la nova activitat de Jordi Pujol. Una VIA que de fet ha estat sempre la seva. Pujol no ha travat relacions fortes amb intel·lectuals de renom, però mai ha estat hostil al món de les idees. Ans al contrari. Ja a l'any 1964 va crear el Centre d'Informació, Recerca i Promoció (CIRP), amb la finalitat de traduir i difondre articles de la premsa estrangera; donar suport a iniciatives editores i discogràfiques, com ara EDIGSA; i fomentar campanyes demanant el català a l'escola i a l'Església. Al Servei d'Estudis de Banca Catalana, del 1966 al 1979, va finançar i proposar diversos estudis i va saber aplegar a un nombre molt significatiu d'economistes esdevinguts de prestigi. Des del govern de la Generalitat, la seva presidència es va caracteritzar per la publicació de nombrosos estudis fonamentals. Podem citar com a exemple el de l'any 1993, que amb el títol de "Catalunya a l'horitzó del 2010: una perspectiva mediterrània" ja cercava esbrinar els possibles escenaris de futur.

Com és sabut, la pròpia bibliografia de Jordi Pujol és extensa i acreditada. I ara, cal sumar-hi els seus escrits i les publicacions d'altres escriptors i investigadors de renom des del seu Centre d'Estudis. Jordi Pujol no actua sense anàlisis prèvies, sense ponderar idees, sense considerar els valors que hi són en joc. Sempre des d'una actitud positiva i, sobretot, patriòtica. Amb conviccions fondes. Això que dic té una ratificació en nombrosos capítols d'aquest tercer volum de les seves *Memòries*.